

posle pri društvu za podpiranje slovenskih visokošolcev. Svojim slušateljem je s pregledovanjem učnih pripomočkov skušal lajšati študij. Bil je pri njih prav posebno priljubljen in ne bodo ga pozabili tako hitro. Še trajneje bo ostal v spominu onih, ki se bodo koristili z bogato znanstveno zapuščino njegovih del. Ta ne bodo tako kmalo izčrpana, predstavljajo prelepo zakladnico novih misli.

Čast in slava Stanku Lapajnetu!

Dr. Rudolf Sajovic.

Književna poročila.

Godišnjak pravnog fakulteta sveučilišta u Zagrebu. Knjiga I. Godina 1939/40. Zagreb 1941. Izdanje pravnog fakulteta. Str. 264.

V začetku meseca marca 1941. je izšla prva knjiga naznanjenega Godišnjaka. V uvodu sporočajo uredniki (vseuč. prof. Pliverić, Frank in Andrassy), zakaj doslej ni bilo mogoče izdati takšne publikacije, pa računajo, da jim bodo boljše razmere v bodočnosti omogočile nadaljevati započeto delo. Kot priložnostan članek tej prvi knjigi je napisal prof. V. Lunaček „U spomen profesora Blaža Lorkovića“, v katerem ob stoletnici Lorkovičevega rojstva riše na kratko življenjsko pot in delo tega (l. 1892. umrlega) hrvatskega znanstvenika in politika, ki je bil od l. 1875. pa do smrti tudi urednik Mjesečnika. Ostale tehtne, zanimive in precej obširne razprave so napisali: S. Zuglia „Študije za reformu građanskog pravosuđa“ (str. 15—60), S. Frank: „Pojam imovine u kaznenom pravu“ (str. 61—129), B. Eisner „Judikatura na pojedinim pravnim područjima naše države o pitanjima međunarodnog i međupokrajinskog privatnog prava“ (str. 131—198) in V. Vernić „Problem industrijalizacije u ekonomskoj teoriji“ (str. 199—264). O dveh izmed teh razprav bodi povedanega nekaj več.

O reformi našega civilnega sodstva in postopka se je pisalo že mnogo, razni pisci so izpovedovali ideje in misli, ki so bile često zelo podobne onim, ki jih razvija tudi Zuglia v imenovani razpravi, čeprav ta razen znanega Krekovega dela „Organizacija sodišč po najnovejšem zakonskem načrtu“, natisnjene v Slov. Pravniku 1923 in 1924, drugih ne navaja. Zuglia v splošnem v pravdni postopnik ne dreza, on pričakuje zboljšanje stanja, če bi se izvršila preureditev v tem smislu, da se vzpostavi čisto in izključujoče civilno sodstvo in dá temu, kar mu gre, in če se poenostavijo sodne pristojnosti. Zato predlaga v prvi vrsti, naj rešujejo civilne stvari zgolj redna sodišča in naj se odpravijo vsa izredna (tudi cerkvena), zlasti pa naj se odvzame civilno sodstvo upravnim oblastvom. Vendar v poverjanju s civilnopravnimi stvarmi upravnim oblastvom, kakor trdijo nekateri, ne vidim razloga v nekem hitrejšem in bolj preprostem postopku. Zdi se mi, da prevladujejo tu bolj gospodarski razlogi, ki so v današnjih dneh pač najbolj odločilni in ki govorijo zato, naj se obenem z vprašanji javnega prava in interesa rešijo tudi z njimi nastali in z njimi zvezani zasebnopravni zahtevki. Ako se govori o pravni državi in postavlja tudi uprava pod pravo, se tako premaknitev mej med sodnimi in upravnimi funkcijami ne občuti več tako

hudo. Priznati pa je, da bi bilo tudi v zadnjem primeru, če se zavzamemo za pravkar izraženo naziranje, odvzeti vendarle upravnim oblastvom v dobršni meri odločanje o civilnopravnih stvareh in jim prepustiti le malenkosti. Kar se tiče številnih izrednih sodišč in prisilnih razsodišč, je opomnil že svoj čas Bartoš (Stalni izbrani sudovi kao klasni sudovi, Arhiv 1935, XLVIII), da se ustanavljajo z njimi samo nekakšna privilegirana sodišča za posebne sloje in je zahteval zato njih odpravo. Prav tako nesodobna so, kakor omenja Zuglia zopet pravilno, posebna trgovinska, pomorska in sploh podobna sodišča s prisedniki-lajiki. Od vseh teh hoče pisec ohraniti le občinska sodišča za ureditev manjših sporov oz. za poravnavanje strank. Jaz bi dopustil razen teh še posebna sodišča za spore iz delovnih razmerij, ki bi jih pa naslonil na redna sodišča, ne pa na upravna oblastva, kakor se je to zgodilo pri nas. V ostalem predlaga Zuglia samo tri stopnje sodišč. Okrajna sodišča naj sodijo po sodniku poedincu o vseh stvareh na prvi stopnji; to tembolj, ker je po njegovi trditvi sedaj pri okrožnih sodiščih kolegialnih stvari približno samo 10%. (Ljubljansko okrožno sodišče izkazuje drugačno sliko. L. 1940. je bilo 483 senatnih stvari nasproti 368, ki so spadale pod sodnika poedince. To razmerje se sicer nekoliko spremeni, če se odbijejo zakonske pravde, ki so imele večino pred senatom). Vendar kaže najnovejši italijanski procesni zakonik, da zamisel kolegialnega sodstva še dolgo ni premagana. Kot izključna druga stopnja naj poslujejo prizivna sodišča po obliki sedanjih apelacijskih. Nad vsemi temi stoj kasacijsko sodišče. Nadalje predlaga, da se proglase za malotne stvari dosleno vse, kadar imovinska vrednost spornega predmeta ne doseže določene vsote. Utemeljevali so tudi očitki glede opominjavalnega postopka. Glede tega si dovoljujem samo pripomniti, da sem predlagal splošno uvedbo na skupščini sodniškega društva v Beogradu l. 1935. (Spomenica Skupštine Udruženja sudija 1935, str. 80). H koncu opozarja Zuglia na potrebno ureditev materialnega stanja sodniškega stanu in priporoča posebno pozornost izberi sodniškega osebja. Vendar se mi ideja izbernih komisij, sestavljenih iz vseh vrst sodnikov, sodniških pomočnikov, državnih tožilcev, odvetnikov, vseučiliških profesorjev, pisarniških uradnikov ne zdi preveč posrečena. Ni mi treba dostavljati, da Zuglia svojih predlogov ne predstavlja samo doktrinarno, ampak je treba prav posebno poudariti, da piše svoje utemeljitve živo, kazaje na različna nesoglasja v zakonih, nasprotja pri izvrševanju sodstva, ki bi naj bilo po zakonskih besedah sicer enotno, na težkoče in zmede v praksi, ki so krive, da se pravdni zakoni ne morejo uporabljati tako uspešno, kakor bi bilo to želeli.

V obširni in bogato dokumentirani razpravi je zbral B. Eisner kasacijske odločbe iz mednarodnega in medpokrajinskega zasebnega prava ter jih preskusil na njih pravilnost, opirajoč se poleg domačega pravoznanstva in pravosodstva tudi še na italijansko, nemško in francosko. Krajših domačih člankov tudi sicer on ne navaja. Njegova splošna sodba je, da jugoslovanska sodišča v navedenih vprašanih vselej sicer niso pogodila pravega, da so pa navzlic temu odločila največkrat pravilno, ker jih je vodil pri presoji zdrav praktični instinkt. V takih primerih je pokazal Eisner na pravilne pravne razloge, ki bi jih bilo treba uporabiti za obrazložitev. Njegova izvajanja so zato kajpote v zapletenih primerih, ki se pojavljajo pogosto pri sodiščih. Zato naj iz številnih primerov navedem nekoliko takih, ki se mi zde, da so zanimivejši od drugih. Pri tem me opravičuje dejstvo, da je praktična važnost teh odločb ostala ohranjena tudi še nadalje in da se utegnejo nekateri primeri, ki so danes morda že obsoletni, ponoviti.

Navajajoč odločbe iz ženitnega prava, postavlja Eisner načelo, da velja rek *locus regit actum* (III, 1) samo takrat, kadar je cerkvena oblika res zgolj oblika, ne pa materialna predpostavka za sklenitev veljavne ženitve. — Nadalje, da po naši pravni ureditvi ni izključeno, da bi naša sodišča ne smela reševati zakonskih sporov tujih državljanov kakor tudi ne obratno tuja ona naših in da je s čl. 6 ucpp. ohranjena do nadaljnjega samo pristojnost cerkvenih sodišč, ne pa tudi posebni postopki za zakonske pravde (III, 3). Zadnje sicer glede na uredbo z dne 18. maja 1936 v splošnem ne bo pravilno. V zvezi s tem naj omenim takoj vprašanje, na katero inozemsko sodbo bi se moralo opreti beograjsko kasacijsko sodišče, odločujoč o zakonskem rojstvu toženčevem. Ali na rumunsko, ki je razvezala zakon, v katerem je bil toženec rojen, ali na poznejšo ogrsko, ki je izrekla, da je bil dotični zakon neveljaven. (VII). Meni se zdi, da vprašanje, katero sodišče je bilo za razvezo pristojno, ni prihajalo v poštev. Zahtevka v obeh pravnih stah sta bila namreč različna. Ako se trdi, da se je izreklo sodišče molče za veljavnost zakona, ko ga je razvezalo, to ni točno, ker postane materialno pravnomočno zgolj tisto, kar je sodba navedla v izreku, ne pa ono, kar je povedala v razlogih ali celo samo molče predpostavljala. Zato sodba o razvezi ne more biti prejudicialna za pozneje pokrenjeno vprašanje o veljavnosti zakona. Kar se pa tiče priznavanja inozemskih pravnomočnih sodb, bi bil naziranje, da so te prejudicialne, kadar so oblikovalne (konstitutivne), kolikor zadevajo osebno stanje pravnih strank, sicer pa le toliko, kolikor bi bile izvršljive tudi pri nas. Vse to z nadaljnjo predpostavko, da je bil inozemski sodnik za rešitev pristojen v smislu št. 1 § 4 ip. To bi izhajalo iz čl. 1 pravnopomočne pogodbe z Italijo, razen kolikor s posameznimi pravnopomočnimi pogodbami ni drugače urejeno. — Glede priznanja nezakonskega očetovstva ugotavlja Eisner, da se sme zadevnemu zahtevku na področju veljavnosti § 163 odz. prav s pozivom na ordre public ob kakršnih koli razmerah ugoditi, da pa v medpokrajinskem pravnem prometu ordre public ne more braniti, da se ne bi priznal tak zahtev, o katerem je odločila sodba na enem pravnem področju, tudi na drugem (IV). — Pravi smisel napotitve na § 4 v § 37 odz. vidi Eisner v tem, da se pravni posel, ki ga sklene tuzemec v inozemstvu (§ 4 odz.), presoja po zakonih kraja, kjer je bil sklenjen, če ni bilo izraženo drugače. Da pa se presoja tuzemčeva poslovna sposobnost po tuzemskem zakonu, ako naj povzroči pravni posel pravne posledice v tuzemstvu. Iz zaključka pa, da naj se izvrši tak posel v tuzemstvu, se sme sklepati, da sta podredili stranki posel molče domačemu pravu (VI, 1). — V nasprotju z odločbo stola sedm. B. trdi Eisner, da se odškodninski dolгови ne glase na določno valuto, ampak da se prisodijo v valuti države, kjer se ti zahtevki uveljavljajo (VI, 2a). — Za devizno pravo in glede zasebnopravnih učinkov deviznih predpisov prihaja ob analizi zadevnih kasacijskih odločb do naslednjih zaključkov: a) Predpisi deviznega pravilnika nimajo povratne moči, ker to ni predpisano. b) Po dev. prav. izrečene prepovedi ne veljajo za posle mednarodnega pravnega prometa, najsi so sklenjeni tudi v inozemstvu, ako ne gre za posle, za katere je potrebna predhodna odobritev. c) Odredbe klirinških sporazumov in deviznih pravilnikov so prisilni predpisi javnega prava, pa so nasprotni sporazumi strank neveljavni. d) Ne more se obsoditi na plačilo v tuji valuti, ako je fin. min. odklonilo odobritev, da se nabavi v plačilo dolga tuja valuta (napr. stol. sedm. B.) d) Izvršba se ne prepreči, čeprav še ni dovoljenja za nakazilo v inozemstvo, saj se pojavi to vprašanje šele, ko je izvršba izvedena in je imela uspeh. (GI. o tem tudi mojo razpravo „Izvršba in devizni pred-

pisi v Slov. Prav. 1934, str. 201). e) Klirinški zavod posluje kot plačilno mesto, pa se smatra dolg s plačilom pri takem zavodu za poravnani, razen če ni v mednarodnem klirinškem sporazumu določeno drugače, namreč da je upnik plačan šele, ko dobi od svojega klirinškega zavoda dejansko plačilo. — Iz stečajnega prava navaja Eisner odločbo, ki je pravilno izrekla, da spadajo v stečaj, uveden v Italiji, tudi tukajšnje nepremičnine in da se zato v tuzemstvu poseben stečaj ne vodi (VIII). — O važnem vprašanju, ali se zahteva pri nas delibacijski postopek, da se podeli tuji sodbi izvršljivost, trdi Eisner, da je to predvideno v sporazumu o izvršbi z Italijo (gre namreč za italijansko sodbo), če je izvršilni naslov zamudna sodba, ker je treba v takem primeru zaslišati poprej zavezanca. Če se pa to ni zgodilo, da se dovoljena izvršba na zavezančev predlog razveljavi (VIII). Temu nasproti bi pripomnil: Omenjeni sporazum določa v čl. 4, da se izvede delibacijski postopek na način, ki je predpisan z zakonom države, v kateri naj se izvršba opravi. Naš izvršilni postopnik pa delibacijskega postopka ne pozna, ker prepušča sodišču, da preskusi samo ob vložitvi izvršilnega predloga, ali so podane predpostavke za dovolitev izvršbe. Na kakšen način naj se torej izvede delibacija, ako zakon molči, pred katerim sodiščem naj se vloži tožba, s katero se predlaga proglasitev tuje sodbe za izvršljivo? Kajti delibacijski postopek je dvostranski, se opravi z obema strankama. Nemški zakon odreja za tako tožbo pristojnost kakor drugače in dopušča zoper sodbo redna pravna sredstva. Italijanski odkazuje tožbo v rešitev apelacijskemu sodišču, s čimer je stvar končana. Edino, kadar se toženec ni zgledal v delibacijski pravdi, ker mu vabilo na delibacijski narok ni bilo vročeno osebno ali na enakovreden način, ali kadar gre za zamudno sodbo, ima toženec zoper delibacijsko sodbo pritožbo. Iz tega se vidi, da dejstvo pritožbe ne more vplivati na to, ali se mora delibacijski postopek uvesti ali ne. Zato je odločba Slov. Prav. III, 588 utemeljeno izrekla, da predpisi § 9 nadomeščajo delibacijski postopek. Na podlagi § 10 se lahko tudi še nadalje trdi, da je ostal § 6 ip. tudi glede predlogov na podstavi tujih izvršilnih naslovov v veljavi. Pač sme naše sodišče zahtevati, preden dovoli izvršbo, potrebne podatke, pokreniti poizvedbe, tudi zaslišati zavezanca (gl. pravnopomočno pogodbo z bivšo Čehoslovaško). Mora celo to storiti, kadar je to predpisano, kakor je v navedenem primeru in v §§ 307—311 ip. Če se naj takšne poizvedbe ali skratka obširnejši predhodni preskus predloženega izvršilnega naslova imenujejo delibacijski postopek, bi glede na nav. §§ 307 sl. odklonil tudi naziv, ker takšne poizvedbe ali preskus niso istovetni s tem, kar se v doktrini splošno naziva s tem izrazom. Zato se more reči, da glede na naš izvršilni zakon različne pravnopomočne pogodbe modificirajo zgolj vsebino §§ 4 in 5 in ip., če ni kaj drugega natančno določeno, kako naj se izvede. To pa zato, ker ip. posebnega postopka za priznavanje tujih izvršilnih naslovov ni predpisal. — H koncu naj navedem še en Eisnerjev zaključek, da se razumejo po št. 3 čl. 1 istega sporazuma o izvršbi z drž. zakoni zakoni države, kjer je bilo treba zavezancu v prejšnji pravdi vročiti tožbo, ker ustreza to najbolj namenu, ki jo hoče doseči ta določba.

To naj bi bilo o bogati vsebini prvega Godišnjaka. Žal moram pripomniti, da je z lepo vsebino prav v nasprotju zunanja oprema knjige.

Dr. Rudolf Sajovic.

Frank Stanko: Pojam imovine u kaznenom pravu. Posebni odtisak iz Godišnjaka Pravnog fakulteta sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. Str. 69.

S pojmom imovine se ne bavi samo civilno in obče zasebno pravo, temveč tudi druge panoge prava. Za kazensko pravo ima ta pojem

praktičen pomen zlasti v zvezi z obširno skupino kaznivih dejanj zoper imovino. 27. poglavje našega kz. (§§ 314—383) omenja na več mestih „imovino“, „imovinsko stanje“, imovinske pravice“, „imovinske koristi“, storitev dejanja „na škodo tuje imovine“ in pod.

V zvezi s tem nastane vprašanje, ali razpolaga kazensko pravo z lastnim pojmom imovine ter urejuje samostojno obseg tega pojma ali pa je pojmovanje imovine v kazenskem pravu akcesorno, se pravi odvisno od civilističnega. Po mnenju prof. Franka pojem imovine v civilnem pravu ne ustreza potrebam kazenskega prava. Če bi ga v celoti sprejeli, bi preveč skrčili kazenskopravno zaščito imovine (str. 9).

Kazensko pravo se na drugi strani ne more zadovoljiti z gospodarskim pojmom imovine. Čeprav ima torej avor pomisleke tudi glede uporabnosti gospodarskega pojma imovine v kazenskem pravu, priznava vendar, da je ekonomski element važen za vsako pojmovanje imovine (str. 37).

Sledeč deloma Angelottiju (Dante Angelotti: *Delitti contro il patrimonio*, Milano, 1936), skuša Frank ustvariti neko sintezo ekonomskega in pravnega pojmovanja imovine. Pri tem se poslužuje kot izhodišča teorije ustanove („la théorie de l'institution“) znanega francoskega pravnega teoretika Hauriou-ja. Piščeva izvajanja o tem predmetu, ki zavzemajo večji del njegove razprave (str. 18—42), se žal ne odlikujejo s potrebno jasnostjo niti v pogledu utemeljitve, niti v pogledu končnih zaključkov. Zdi se, da pisec sam nekako omahuje. Tako n. pr. pravi na str. 30., da „praktički se imovina može samo teško zamisliti kao jedna ustanova“, na str. 32. pa trdi, da „nema smetnje da se imovina zamisli kao lična ustanova“. Na koncu razprave izraža avtor prepričanje, da se mu je posrečilo ugotoviti „veliku sličnost između ustanove i pojma imovine“ (str. 42).

Teoretična razglabljanja služijo učenemu avtorju kot izhodišče za novo razvrstitev kaznivih dejanj zoper imovino. Njih tradicionalna delitev, ki se opira na rimsko pravno razlikovanje med *vis in fraus*, po piščevem mnenju ne ustreza potrebam novega časa. Nov kriterij delitve naj bi postala „funkcija imovine kot ustanove“: „Odlučna bi bila uvijek ona funkcija koja je najočiteje i u prvom redu smetana. Tako bi došlo do diobe kaznivih djela protiv imovine na djela uperena protiv načela reprezentacije, protiv načela vjernosti i protiv načina ustvarivanja zadaće imovine uopće (protiv autonomnih procedura“) (str. 44).

Ne moremo reči, da bi nova Frankova konstrukcija imovine kot ustanove prinesla zadovoljivo in prepričevalno rešitev vprašanja smotrne razvrstitve kaznivih dejanj zoper imovino.

Frankova razprava je vsekakor značilen simptom novega gibanja v teoriji kazenskega prava, ki stremi za tem, da se kazensko pravo osvobodi prevelike odvisnosti od čisto civilističnih konstrukcij. Pred par leti je Hans Jürgen Bruns posvetil temu zanimivemu problemu obširno monografijo z. n.: *Die Befreiung des Strafrechts vom zivilistischen Denken*. Berlin. 1938. V slovenski pravni književnosti se je s tem vprašanjem že mnogo prej bavil prof. Krek v svoji izvrstni razpravi: *Lastnina na divjačini* (1934).

Prof. Frank se je v svojem delu na kratko dotaknil tudi nauka o pravnih dobrinah kot o kriteriju za razvrstitev kaznivih dejanj. Povsem upravičena je njegova kritika naivno-materialističnega pojmovanja pravne dobrine. Vendar nastopa avtor zoper stremljenje enega dela nemške kazenskopravne doktrine (tzv. Kielska šola: Dahm, Schaffstein Gollas; contra Mezger, Schwinge), da se ta pojem povsem odstrani

in da se konstrukcija zločina kot oškodovanja ali ogrožanja pravne dobrine nadomesti s konstrukcijo kaznivega dejanja kot kršitve dolžnosti (delitev zločinov „nach der Besonderheit der vom Täter verletzten Pflichten“). Pravilno rešitev vprašanja kvalifikacije kaznivih dejanj pričakuje avtor od nove konstrukcije, po kateri naj bi se ne samo imovina, temveč tudi vse ostale pravne dobrine smatrale kot neke vrste „ustanove“. Utemeljitev te svoje trditve prepušča avtor bodočnosti: „Kada bi se sada dali na posao da dokažemo da su sva pravna dobra ustanove, iako smo uvjereni da bi time uspjeli, prekoračili bi zadaču, koju smo sebi u ovim recima postavili“ (str. 47).

V tem novem delu je prof. Frank sprožil celo vrsto zelo zanimivih vprašanj iz področja obče teorije kazenskega prava. Kljub sporosti in nedognanosti nekaterih njegovih zaključkov, je treba vsekakor pozdraviti ta poskus revizije bistvenih pojmov kazenskopravne doktrine. Omenimo končno, da tvori nova Frankova študija neposredno nadaljevanje prej objavljenih razprav in v prvi vrsti njegove odlične monografije o normativnih sestavinah dejanskega stanu kaznivega dejanja.

A. Maklecov.

Dr. Solovjev Aleksandar: Bogišićeva zbirka Omiških isprava XVI—XVII veka. (Spomenik XCIII Srpske Kraljevske Akademije). Beograd, 1940. Str. 118.

Gre sicer za stare dokumente Dalmacije, iz Omiša in Poljice, vendar smatramo, da je vredno prikazati njihov pomen tudi za Slovence. Baltazar Bogišić je prevzel l. 1895. od Omiške občine večje število, skoraj dvesto listin, da jih prepíše in objavi. Zdela so se mu zanimiva za jezikoslovnega vidika, ker so pisana v živem, narodnem jeziku, pa tudi in še posebno z vidika splošne in pravne prosvete, razširjene v Dalmaciji konec XVI. stoletja. Ni mu uspelo, da bi nameravano delo izvršil. Za njim je prevzel nalogo objave znani pravni zgodovinar prof. Solovjev. Izvršil ga je z vso znanstveno akribijo l. 1939., leto za tem pa je to delo izdala Beograjska Akademija. Pisma so pisana v cirilici in obsegajo dobo od l. 1567. do 1644. To je doba, ki je tudi za Slovence znamenita: saj je bila tedaj že izdana prva slovenska tiskana knjiga (l. 1551.) in se je nato tudi pri nas začelo zabeleževati pravo, bilo v tisku, bilo v zapisnikih in pod. Tista, ponajveč malenkostna trenja med poljiškimi podložniki turškega carstva in onimi iz Omiša pod beneškim „duždom“ se v označenih pismih razprostirajo pred našimi očmi in začudeni moramo ugotoviti, da trčimo tu in tamkaj na skupne pravne institucije iz navadnega življenja, n. pr. na ostanke združnega življenja, na priče — prisežnike, na sodnike — „dobre ljudi“, na kazni za prebeg podložnikov, za tatvino goveje živine itd. Seveda pa pričajo tista pisma tudi o obstoju problemov in recipročnega prava, o pomiloščevanju itd., kar posega v javno državno pravo, o čemer pa slovensko ljudstvo ni imelo nobene možnosti razmišljati. Ni naš namen, da bi se spuščali v podrobnosti raz stališče primerjalnega prava. Vsekakor pa podčrtavamo sorodnostni moment pravnih prilik, kar naj bo opravičilo, da smo na ta pravni spomenik opozorili.

Dr. Metod Dolenc.

Lah Ivo: Wahrscheinlichkeitsrechnung und Versicherungswesen. Zwölfter internationaler Kongres der Versicherungsmathematiker. Luzern 1940, str. 409—434. Posebni odtis.

Pisec je aktuar pri Zavodu za socialno zavarovanje (prej OUZD). Ustanovil je Glasnik Udruženja aktuarov kraljevine Jugoslavije, ki ga je urejeval polna štiri leta. Znan je tudi v inozemstvu, kjer je objavil lepo število razprav, nešteto razprav pa je izšlo v strokovnih

listih v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. V Glasniku l. 1959. je zbral vso zakonodajo, ki se nanaša na privatno zavarovanje, katere zbirka je izšla v francoskem jeziku.

Predmet pričujoče razprave je: verjetnostni račun in zavarovalstvo. Splošno velja mnenje, da je verjetnostni račun nezdružljivo vezan z zavarovalstvom sploh, zlasti pa z življenjskim zavarovanjem, ki si ga brez uporabe verjetnostnega računa ne moremo misliti.

Pisec se deloma pridružuje Wagnerju, ki je izrazil revolucionarno mnenje, da verjetnostni račun in zavarovanje nimata nič skupnega. Verjetnostni račun ni rešil novih aktualnih in nujnih problemov v zavarovalstvu zadovoljivo ali pa sploh ni rešil problema rizika, ki je osrednji zavarovalstva sploh. Zavarovalna matematična znanost sploh ne more izračunati verjetnosti, da bi dobiček oziroma izguba umrljivosti določenega zavarovalnega sklada ne prekoračila določene meje, še manj pa more izračunati točno obrestno izgubo oziroma dobiček. V stvarnem (elementarnem) zavarovanju se pa sploh ne da govoriti o kaki posebni pomembnosti verjetnostnega računa.

Švicarski profesor Marschand je izmislil „korigirane verjetnosti“. Uspeh verjetnostnega računa in verjetnostne odmere se v zavarovalni praksi sploh ne upoštevajo.

Pisec podaja nato zgodovinski pregled verjetnostnega računa; pojasnjuje računске temelje tega računa, kakor igro s kockami, loto, metanje novcev, igralne karte in podobno. Razni učbeniki v svojih statistikah sploh ne omenjajo verjetnostnega računa, kar po mnenju pisca ne more ostati brez vpliva na razvoj zavarovalstva, kajti prva in pglavitna računska osnova v zavarovalstvu je statistika.

Pisec omenja nadalje, da imamo celo v statistični vedi zastopnike, ki se sploh odvrčajo ne samo od verjetnostnega računa, marveč od matematike sploh (Žižek, „Grundriss der Statistik“). Na drugi strani pa praktični zavarovalni matematiki tudi priznavajo, da trije osnovni elementi verjetnostnega računa (umrljivost, obrestna stopnja in režija) v zavarovalni praksi nikdar ne nastopijo, da razlike niso odločujoče in da na končni uspeh ne vplivajo. Pisec je nazora, da verjetnostni račun za statistično raziskovanje ni uporabljen ter priporoča za bodoči razvoj zavarovalstva v prvi vrsti uporabo modernih statističnih metod, ki temelje na podrobnem proučevanju konjunkturnih ciklov.

Zavarovalni praktiki in praktični delavci pri raznih pokojninskih fondih (mislimo predvsem na Penzijski fond Odvetniške in notarske zbornice) bodo v tem drobnem, toda zanimivem spisu, ki naniza razne probleme zavarovalne matematike, deloma — čeprav ne v celoti — našli opravičilo, če v svojem praktičnem poslovanju niso strogo uporabljali metode verjetnostnega računa.

Pisec je s to razpravo kakor že prej lepo predstavil pred mednarodnim svetom slovensko aktuarsko znanost.

Dr. Anton Urbanc.

Rentrop-Kayser, Preispolitik und Preisüberwachung in Europa. München und Berlin 1941. C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, str. 282.

Pod gornjim naslovom je izšla meseca junija 1941 v Berlinu knjiga, ki se bavi z enim najvažnejšim problemom današnjega gospodarstva. Vprašanje cen in njih reguliranje se skuša v raznih državah rešiti iz različnih vidikov, in sicer tako v narodnogospodarskem, kakor tudi v kriminalnopolitičnem pogledu. Tako nudi tudi pričujoča knjiga

zanimiv doprinos k pojasnitvi teh problemov. V prvem delu se v kratkih obrisih obravnavajo bistvo, metode in cilji načrtnega gospodarstva, zlasti politike cen, pri čemer se tudi prikazuje politika cen v zvezi z njenimi gospodarsko-političnimi sestavinami. Vsebinske drugega dela knjige je sistematičen prikaz prava in organizacije cen v evropskih državah. V tretjem delu pa se citirajo teksti posameznih važnejših zadevnih zakonov, uredb itd. evropskih držav. Glede bivše jugoslovanske zakonodaje se omenja predvsem uredba o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije iz leta 1939. O njej se pravilno poudarja, da tvori zakonito podlago za vposeganje države v vprašanje cen. Nadalje se citira tudi znana uredba o kontroli cen z dne 5. februarja 1940, ki je izšla na podlagi prvoomenjene uredbe. Niso pa niti omenjene številne druge uredbe, ki so bile izdane še potem, zlasti ne uredba o kontroli cen na drobno z dne 29. avgusta 1940 in končno tudi ni omenjena brezdvoma najvažnejša uredba o cenah z dne 12. marca 1941, s katero se prepoveduje v notranjem prometu vsako zvišanje cen blagu, kakor tudi cen za prevoz potnikov in blaga. Ta uredba nudi zlasti v kriminalno političnem pogledu glede na njene visoke kazenske sankcije važno zaščito pred nedopustnim prekoračenjem cen posameznih vrst blaga.

Dr. Lučovnik.

Dr. Bajič Stojan: Bibliografija o jugoslovanskem delovnem pravu od 1919 do 1. aprila 1941. Str. 38.

Mjesečnik 1941, br. 9. Zagreb.

Dr. Polec Janko: Dr. in dr. h. c. Metod Dolenc. Posebni odtis iz Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo, 1941, XXII, št. 3—4. Str. 4.

Dr. Trofenik Rudolf: Kazniva dejanja zoper narodno gospodarstvo. Posebni odtis iz Časa, 1941, XX, št. 7—8. Str. 18.

Razne vesti.

Kronika Društva „Pravnik“. Na dan 26. novembra 1941 je priredilo društvo komemoracijo za umrlim predsednikom in častnim članom, univ. profesorjem dr. in dr. h. c. Metodom Dolencem. V mestni posvetovalnici, ki jo je okrasila z zelenjem in pokojnikovo sliko na črnem ozadju ljubljanske občine, se je zbralo številno občinstvo, pripadajoče vsem pravniškim slojem. Žalno slovesnost je otvoril društveni podpredsednik vseuč. profesor dr. Sajovic in omenil, da proslavlja društvo kot osrednja slovenska pravniška ustanova pokojnikovo delo, kajti Metod Dolenc je bil nad štirideset let član „Pravnika“ in so vsa njegova dela, ki kažejo njegovo vsestransko pravniško delavnost in utemeljujejo njegovo slavo, izšla v tej dobi. Posameznih strok Dolenčevega delovanja so se spominjali v daljših govorih: Vseuč. profesor dr. Janko Polec je prikazal Dolenca kot pravnega zgodovinarja, zlasti njegovo rast od začetkov do epohalne Pravne zgodovine za slovenko ozemlje in Gorskih bukev. Njegov spominski govor je izšel, s predrugачenim uvodom, v št. 3—4 Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo 1941 in ga v posebnem odtisu prilagamo pričujočemu snopiču „Slovenskega Pravnika“. Kasacijski sodnik in privatni docent dr. Avgust Munda je govoril o Dolencu kot kriminalistu. Podal je zaokrožen pregled Dolenčevega gledanja na načelna vprašanja iz ka-